EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 28.5.2009
KOM(2009) 234 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika kohta

{SEC(2009) 670}
{SEC(2009) 671}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika kohta

SISUKORD

1. Sissejuhatus ... 4
2. Praegused põllumajandustoodete kvaliteedimeetmed ... 4
3. Poliitika kujundamine ... 5
4. Põllumajandust käsitlevad ELi kvaliteedimeetmed ... 7
4.1. Põllumajanduslikku tootmist käsitlevad ELi nõuded ... 7
4.2. Turustusnormid ... 7
4.3. Geograafilised tähised ... 10
4.4. Mahepõllumajandus ... 11
4.5. Traditsioonilised eritunnused ... 12
5. ELi kvaliteedipoliitika raamistiku areng ... 12
5.1. ELi uute kavade sidusus ... 12
5.2. Erasektori ja riiklike toidu sertifitseerimiskavade suunised ... 12
6. Kokkuvõte ... 13

1. SISSEJUHATUS

ELis toodetud toitu ja jooki ostes on kvaliteet tagatud ning ühenduse eri traditsioone ja piirkondi peegeldavate toodete valik on rikkalik. Tarbijad kogu maailmas teavad, et ELi põllumajandus- ja toiduainesektoril on kõrge kvaliteedi maine tänu aastakümnete- või isegi sajanditepikkusele pingsale tööle, investeerimisele, innovatsioonile ja saavutuste tähtsustamisele.

Kõrge kvaliteedi traditsiooni järjepidevuse eest hoolitsetakse mitmel moel. Põhitasandil on kõik ELi põllumajandustootjad seaduslikult kohustatud järgima põllumajandusliku tootmise nõudeid, mis on maailmas ühed rangematest. Muu hulgas on need nõuded seotud keskkonnakaitse, loomade heaolu ning pestitsiidide ja veterinaartoodete kasutamisega. Lisaks kõnealuste põhinõuete järgimisele kasutavad põllumajandustootjad ja toiduainetootjad oma kogemusi ja kujutlusvõimet, et anda toodetele tarbijate poolt hinnatud muid, individuaalseid omadusi.

Kvaliteedi poole püüdlemine moodustab olulise osa ELi põllumajandus- ja toiduainesektori strateegiast maailmaturul. EL on endiselt põhitoorainete oluline tootja, kuid lõviosa (kaks kolmandikku väärtusest) iga-aastasest põllumajanduslike toiduainete ekspordist, väärtusega ligikaudu 70 miljardit EUR/aastas, moodustavad lõpptooted – liha, piimatooted, vein ja taimeõlid.

Oma konkurentsivõime ja tulususe säilitamiseks peab ELi põllumajandus- ja toiduainesektor järgmistel aastatel kõnealust strateegiat veelgi täiendama. Põllumajandus- ja toiduainetootjate jaoks tähendab see kahel moel toimimist: esiteks tuleb pakkuda sellise kvaliteediga tooteid, nagu tarbijad tahavad, ja teiseks tuleb teavitada tarbijaid selgesõnaliselt nende toodete kvaliteedist.

2. PRAEGUSED PÕLLUMAJANDUSTOODETE KVALITEEDIMEETMED

Põllumajanduse kvaliteedipoliitika põhieesmärk on teavitada ostjaid ja tarbijaid toodete ja põllumajandustootmise omadustest[1]. Kui ostjatel ja tarbijatel puudub täpne, kasulik ja kindel teave kõnealuste tunnuste ja omaduste kohta, ei saa neilt ka oodata õiglase hinna maksmist.

Põllumajanduse kvaliteedipoliitikat on aja jooksul edasi arendatud. See areng on toimunud sammhaaval – meede-meetme ja sektor-sektori kaupa. Veelgi paremaid tulemusi võiks anda eri meetmete sidusamaks tervikuks kombineerimine ja üldise poliitika väljatöötamine. Edasine areng peab olema piisavalt paindlik, võtma arvesse turul valitsevaid erasektori algatatud ja riiklikke kavu ning tagama innovatsiooni. Ülevaade selle kohta on esitatud joonisel 1.

Kavad võivad käsitleda kas **sertifitseerimis**t või **märgistamist**. Sertifitseerimissüsteemid on kõige kohasemad keerukate kohustuste jaoks; need on tavaliselt sätestatud üksikasjalikus spetsifikaadis, mida sertifitseerimisasutus kontrollib regulaarselt (nt igal aastal).

---

[1] Põllumajandustoodete omadused hõlmavad ka toodete omadusi (füüsilised, keemilised, mikrobioloogilised ja organoleptilised – suurus, väliskuju, maitse, välimus, koostisosad jne) ning põllumajandustootmise omadusi (toomismeetod, loomakasvatuse liik, töötlemistehnikate kasutamine, põllumajandustootmise ja tootmise asukoht jne.)

Märgistamismeetmed on parimad otseste, tootjate endi esitatud ja ametliku kontrollimise alla kuuluvate kaebuste puhul.

Nii sertifitseerimise kui ka märgistamise järgi on näha, kas toode vastab **põhistandarditele**. Mõlemaid süsteeme võib lisaks põhistandarditele (toote- või põllumajandustootmise omadused) kasutada ka **lisandväärtuse kvaliteetidele** osutamiseks.

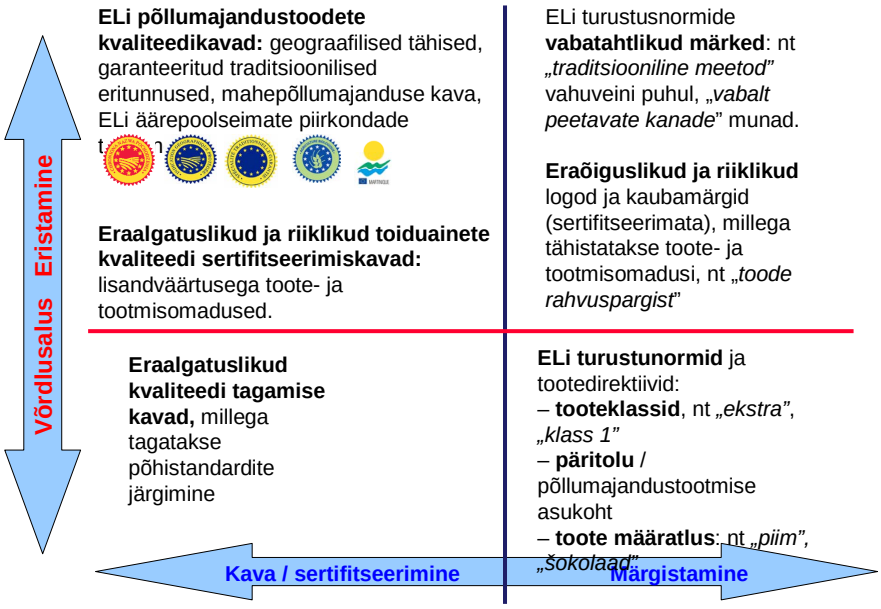

Joonis 1. Kvaliteedi ja kvaliteedi tagamise sertifitseerimiskavad ning turustusnormid

3. POLIITIKA KUJUNDAMINE

Põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika arengut käsitlevad konsultatsioonid algasid 2006. aastal sidusrühmade ärakuulamisega,[2] millele järgnes 5.–6. veebruaril 2007 konverents Brüsselis[3]. Komisjon käivitas ka põllumajandustoodete ja toiduainete geograafilisi tähiseid ning garanteeritud traditsioonilisi eritunnuseid käsitlevate kavade poliitika läbivaatamise. Kõnealune töö tipnes rohelist raamatut käsitleva[4] konsultatsiooni ja 12.–13. märtsil 2009 Prahas toimunud põllumajandustoodete kvaliteeti käsitleva kõrgetasemelise konverentsiga[5].

Sidusrühmadelt saadi tugev toetus ELi peamistele kvaliteedikavadele (**geograafilised tähised** ja **mahepõllumajandus**) ning **turustusnormidele**, kuid tähelepanu juhiti ka lihtsustamisele ja tõhustamisele. Põllumajandustootjad, tootjad ja tarbijad soovitasid tungivalt kasutada märgistusel laialdasemalt **põllumajandustootmise asukohta**. Teiselt poolt hoiatasid töötlejad

---

2 11.–12.5.2006, Brüssel. http://foodqualityschemes.jrc.ec.europa.eu/en/documents/ReportSTKHHearing_final.pdf

3 http://ec.europa.eu/agriculture/events/qualityconference/index_en.htm

4 Roheline raamat põllumajandustoodete kvaliteedi kohta: tootenormid, põllumajandusliku tootmise nõuded ja kvaliteedikavad – KOM(2998) 641, 15.10.2008.

5 Konverentsi järeldused vt nõukogu dokument, Brüssel, 18. märts 2009, nr 7696/09, AGRI 114, http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st07/st07696.en09.pdf

ja jaemüüjad, et töödeldud toiduainete koostisosade põllumajandusliku tootmise päritolu on raske kindlaks teha. Kõikide kavade – ELi, erasektori ja riiklike – puhul rõhutati ühtse turu kaitse ja lihtsustamise vajadust. Mõned sidusrühmad, eriti töötlejad, hoiatasid selliste mittesidusate kavade eest, mis võiksid turul segadust tekitada.

Kõnealuste konsultatsioonide valguses ja praeguste meetmete läbivaatamise käigus sõnastas komisjon kolm põhiküsimust, millele tuleb põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika arendamisel tähelepanu pöörata:

– **teave:** parandada põllumajandustootjate, ostjate ja tarbijate vahelist põllumajandustoodete kvaliteeti käsitlevat teabevahetust;

– **sidusus:** tõhustada ELi põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika meetmete sidusust;

– **keerukus:** teha põllumajandustootjate, tootjate ja tarbijate jaoks eri kavade ja märgistuse mõistete kasutamine ja nendest aru saamine lihtsamaks.

Käesolevas teatises sätestatud strateegilised suunad on nüüd komisjoni tulevast poliitikat käsitleva arutelu keskmes. Põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika peaks panustama ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) eesmärkide saavutamisse. Eelkõige tuleks edaspidi kvaliteedipoliitika abil tõhustada põllumajandustootmise süsteemide jätkusuutlikkust ning selliste süsteemide abil saadud toodete põllumajandustootmise omadustest tuleks kodanikke ja tarbijaid paremini teavitada.

Sellest tulenevalt tehakse ettepanek arendada põllumajandustoodete kvaliteedipoliitikat kindla ülesehitusega lähenemisviisi kaudu (vt joonis 2), mis hõlmab:

– sertifitseerimissüsteemi kavade puhul sertifitseerimiskavade hea toimimise **suuniste** väljatöötamist ja ELi mis tahes uute kavade sidususe tagamist[6];

– märgistamise eeskirjadega seotud meetmete puhul ühtse ühise turukorralduse raames ELi **turustusnormide** arendamine.

Lisaks sellele tuleks olemasolevaid ELi kavu ja turustusnorme lihtsustada ja võimaluse korral selgitada.

---

[6] Sidusrühmade märkused olid eelkõige suunatud ökomärgise tutvustamisele ja selle võimalikule kattumisele olemasolevate mahepõllumajanduslike kavadega. Komisjon asub seda küsimust uurima. Lisaks sellele koostab komisjon teatiseid, millest üks käsitleb õiglast kaubandust ja teine loomade heaolu alast märgistamist, ning kavatseb kehtestada säästva kalanduse vabatahtlikku märgistust käsitlevad miinimumnõuded.

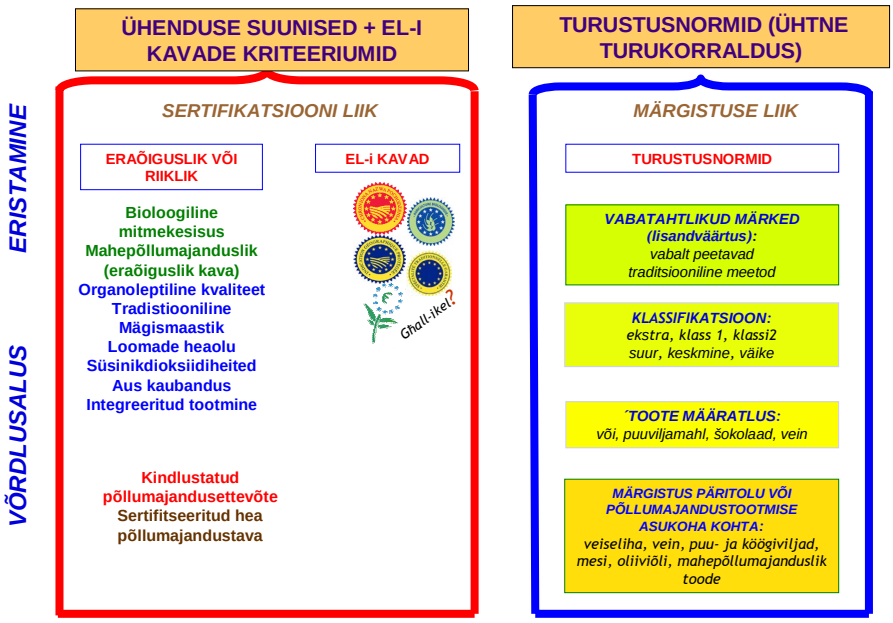

Joonis 2. Põllumajanduse kvaliteedi ja kvaliteedi tagamise sertifitseerimiskavade ning turustusnormide arendamise struktuur

4. PÕLLUMAJANDUST KÄSITLEVAD ELI KVALITEEDIMEETMED

4.1. Põllumajanduslikku tootmist käsitlevad ELi nõuded

Rohelises raamatus küsiti, kuidas saavad põllumajandustootjad kõige paremal viisil näidata, et nad on järginud selliseid ELi põhinõudeid nagu keskkonnaeeskirjad, loomade heaolu standardid ning pestitsiidide ja veterinaartoodete ranged kontrollid. Toodi esile kaks võimalust: märgis või logo „ELi nõuded” või kohustuslik põllumajandustootmise asukoha viide märgisel.

Märgist „ELi nõuded” võiks kasutada kõikidel toodetel (ELi päritolu või imporditud), mis on toodetud vastavalt ELi miinimumnõuetele. Suurem osa tarbijatest, põllumajandustootjatest, töötlejatest, jaemüüjatest ja teistest vastajatest oli oma vastustes rohelisele raamatule sellise märgise vastu.

Teiselt poolt toetasid paljud vastajad põllumajandustootmise asukoha sellise märgistuse laialdasemat kasutust, kuna see annab kasulikku põhiteavet põllumajandustoodete kohta. Seda teemat käsitletakse põhjalikumalt turustusnormidega seotud punktis.

4.2. Turustusnormid

Turustusnormid ja tootedirektiivid hõlmavad põllumajandustoodete tehnilisi kirjeldusi, nende koostist, omadusi ja kasutatud tootmismeetodeid. Turustuse erikorraga on hõlmatud ka

kalandustooted. Lisaks ELile on need normid vastu võtnud ka mitmepoolsed institutsioonid [7]. Turustusnormid hõlmavad nelja liiki teavet (vt tabel 1).

1. VABATAHTLIKUD MÄRKED:	Näited: „vabapidamisel olevate kanade” munad; „õrrekanade munad”, „esimene külmpressitud” ekstra neitsioliiviõli ja neitsioliiviõli, „traditsioonilise meetod” abil toodetud vahuvein
2. TOOTE KLASSIFIKATSIOON:	Näited: puuvili: ekstra, klass 1, klass 2 munad: suur, keskmine, väike
3. TOOTE MÄÄRATLUS:	Näited: või, puuviljamahl, šokolaad, vein, ekstra neitsioliiviõli
4. MÄRGISTUS PÄRITOLU või PÕLLUMJANDUSTOOTMISE ASUKOHA KOHTA:	Näited: puu- ja köögiviljad: saagikoristuskoht oliiviõli: saagikoristus- ja pressimiskoht

Tabel 1: Turustusnormide liigid

Oma vastustes rohelisele raamatule toetasid põllumajandustootjad, tootjad, töötlejad, turustajad ja jaemüüjad turustusnorme, pidades neid vajalikuks müüjate jaoks, et nad saaksid näidata pakutava toote kvaliteeti, ning ostjate jaoks, et nad teaksid, mida nad ostavad. Siiski oli ka arvamusi lihtsustamise vajalikkuse kohta. ELi turustusnormid arvati olevat liialt üksikasjalikud ja ettekirjutavad – sageli piisaks ka vabatahtlikest normidest – ning et need on liiga kohmakad, et neid saaks kiiresti kohandada muutuvale turuolukorrale vastavaks.

Paljud rohelisele raamatule vastanutest tahtsid, et töötataks välja „vabalt valitavad vabatahtlikud märked”,[8] et näiteks määrata kindlaks, millise toote puhul võib kasutada nimetust „mägitoode” või „madal süsinikusisaldus”. Lisaks sooviksid tarbijad ja põllumajandustootjad märgistuse „põllumajandustootmise asukoht” ulatuslikumat kasutust (vt tabel 2).

Komisjon kavatseb käsitleda turustusnormide järgmisi aspekte:

– vajadus **üldiste põhinormide** järele:

Kohustuslikud eeskirjad võiksid olla sätestatud **üldistes põhiturustusnormides**. Nendega oleksid hõlmatud sellised küsimused, mille puhul vabatahtlik lähenemisviis võib moonutada ühtset turgu või kohustuslik märgistus on vajalik, et anda tarbijale toote kohta põhiteavet.

– **põllumajandustootmise asukohta** käsitlev märgistus:

Tulles vastu paljude tarbijate ja põllumajandustootjate soovile seoses põllumajandustootmise asukohta käsitleva märgistusega, kaalub komisjon asjakohase

[7] Nt *Codex Alimentarius'*e komisjon ja ÜRO Euroopa Majanduskomisjon (UN/ECE).

[8] Kaubanduses või märgistuses ei kasutata „vabalt valitavaid” vabatahtlikke märkeid, aga juhul, kui neid kasutatakse, peab toode vastama sätestatud määratlusele.

märgistuse kasutamist põllumajandustoodete turustusnormide raames, võttes arvesse mõne sektori, eelkõige töödeldud põllumajandustoodetega seotud sektori eripära.

Põllumajandustootmise asukohta käsitlev märgistus
Konkreetse küsimuse peale vastas suur osa tarbijaist (rohkem kui 60 %), et toote päritolu või põllumajandustootmise asukohta käsitlev teave on oluline. Töötlejad, turustajad ja jaemüüjad on skeptilisemad ning osutavad takistustele selliste toodete puhul, mis koosnevad mitmest koostisosast, või muude töödeldud toodete puhul, nagu näiteks piimatooted[9].
Kohustuslik päritoluriigi märgistus ja/või põllumajandustootmise asukohta käsitlev märgistus on muude riikide hulgas kasutusele võetud Austraalias (kõik põllumajandustooted ja toiduained) ning USAs (valitud põllumajandustoodete sektorid). ELis kohaldatakse põllumajandustootmise asukoha kohustuslikku märgistust veise- ja vasikaliha, puu- ja köögivilja, munade, linnuliha, veini, mee, oliiviõli (alates 2009. aastast) ja ELi mahepõllumajanduslike toodete (alates 2010. aastast) suhtes. Päritolu käsitlevat märgistust kohaldatakse ka vesiviljelustoodete suhtes.

Tabel 2: Põllumajandustootmise asukohta käsitleva märgistuse nõue

– **vabalt valitavad vabatahtlikud märked**:

Vabalt valitavaid vabatahtlikke märkeid tuleks kasutada vajaduse korral, et määrata kindlaks toote kvaliteediga seotud teave tarbijate jaoks (nt „esimene külmpressitud” ekstra neitsioliiviõli ja neitsioliiviõli). Võimaliku alternatiivina Euroopa Liidu õigusaktidele uurib komisjon täiendavalt võimalust lasta Euroopa Standardikomiteel (CEN) seda liiki üksikasjalikke eeskirju välja töötada.

Lisaks uurib komisjon võimalust sätestada vabalt valitavad vabatahtlikud erimärked „mägipiirkonna põllumajandustoote” ja „traditsioonilise toote” jaoks (vt allpool punkt 4.5).

Üks võimalus asjakohasemate turustusnormide sätestamiseks võiks olla paluda sidusrühmi ise kõnealused eeskirjad välja töötada. Seda on juba tehtud CENi väljatöötatud tööstusstandardite puhul (vt tabel 3).

Euroopa Standardikomitee (CEN)
CEN on ELi liikmesriikide ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riikide 30 riikliku liikmega eraõiguslik üksus. CENi tegevus on sidusrühmade, tootjate, kasutajate, uurimisorganisatsioonide, valitsusasutuste ja tarbijate kollektiivse tegevuse tulemus. CEN töötab vabatahtlikult välja Euroopa standardeid (EN). Need võetakse kõigis 30 riigis üle kui ühtsed ühised standardid. Euroopa standardite abil on võimalik välja arendada Euroopa kaupade ja teenuste siseturgu ning toetada rahvusvahelist kaubandust.

Tabel 3: CEN

[9] Turustusnormide kontekstis osutab „põllumajandustootmise asukoht” taimekasvatussaaduste koristamiskohale, kariloomade sünni- ja kasvukohale, piimalehmade lüpsmiskohale jne. Töödeldud toote puhul võib „päritolu” osutada viimasele olulisele töötluskohale ning seetõttu mitte tingimata põllumajandustoote „põllumajandustootmise asukohale”. Kõiki toiduaineid hõlmav päritolu ja lähtekoha märgistust käsitlev horisontaalne määrus on lisatud komisjoni ettepanekusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele – KOM(2008) 40. Kõnealust ettepanekut arutatakse praegu Euroopa Parlamendis ja nõukogus.

– **rahvusvahelised standardid:**

Komisjon jätkab edaspidigi rahvusvahelistele standarditele viitamist ja panustab aktiivselt kõnealuste standardite väljatöötamisse.

4.3. Geograafilised tähised

Geograafilised tähised on nimed, mis näitavad toote pärinemist konkreetsest piirkonnast,[10] ning toote tuntud kvaliteet, maine või mõni muu tunnus on olulisel määral seostatav toote geograafilise päritoluga[11]. Geograafiliste tähiste kavadega kaitstakse intellektuaalomandi õigusi selliste toodete puhul, mis on registreeritud ja kirjeldatud geograafiliste tähiste registris, ning soodustatakse nende turustamist sellega, et edastatakse teavet geograafilise tähistuse süsteemiga vastavuse kohta. Kavadega tõhustatakse toodete usaldusväärsust tarbijate silmis ja võimaldatakse ausat konkurentsi tootjate vahel.

Kavasid on kolm (veinid, piiritusjoogid ning põllumajandustooted ja toiduained) ning meetmeid kaks – KPN (kaitstud päritolunimetus) ja KGT (kaitstud geograafiline tähis).

Vastustest rohelisele raamatule ja sidusrühmadega varem peetud aruteludest nähtus ulatuslik toetus ELi geograafiliste tähiste süsteemile ja huvi ELi geograafiliste tähiste paremaks kaitsmiseks ELi välistes riikides. Geograafiliste tähiste süsteemid on vaja siiski üle vaadata ja lihtsustada. Sidusrühmad rõhutasid vajadust säilitada toodete maine ja tagada säästvate põllumajanduslike tootmisviiside kasutamine. Seoses olemasolevate kavade rakendamisega osutasid nad ka tervele reale küsimustele ja võimalikele parandustele. Eri liiki intellektuaalomandi õiguste ja üldnimetuste kasutamise vahelisse seosesse on vaja tuua suuremat selgust. Registreerimisprotseduurid on liiga pikad.

Geograafiliste tähistega toodete tootjate esindajad nõudsid suuremaid õigusi ja kontrolli nende kasutamise üle – näiteks tootmise kontrolli (kvootide abil)[12] ning töödeldud toodete pakenditel geograafiliste tähiste nimetuste kasutamise kontrolli.

Kuigi ELi geograafiliste tähiste süsteem on oma olemuselt usaldatav ning tagab eeliseid tarbijatele ja tootjatele, peab komisjon õigustatuks õigusaktide reformi, et tagada lihtsustamine, suurem selgus ja tõhustamine. Tuleb tõdeda, et mitte kõigil registreeritud geograafilistel tähistel ei ole oma riigi piirest kaugemale ulatuvat mainet ega kaubanduslikku läbilöögivõimet. Seepärast valmistab komisjon ette **geograafilisi tähiseid käsitleva õigusakti** võimaliku **uuestisõnastamise** aluse, võttes arvesse järgmisi põhimõtteid:

– lihtsustamine: tuleks kaaluda kõigi kolme – veinide, piiritusjookide, põllumajandustoodete ja toiduainete – kava ühendamist ühtseks reguleerimisstruktuuriks, säilitades samal ajal iga süsteemi eripära. Tuleks uurida järgmisi lihtsustamisvõimalusi: olemasolevate kaitstud päritolunimetusi ja kaitstud geograafilisi tähiseid käsitlevate meetmete ühendamine ning eritasandilise ELi kaitse tagamine. Iga uue süsteemi puhul peaks säilima seos tootmispiirkonnaga, geograafilise tähise kollektiivne olemus ja ELi tunnustuse tagatus. Edaspidigi tuleks püüelda selle poole, et tarbijad geograafilisi tähiseid rohkem

---

[10] Geograafiliste tähiste süsteemiga on hõlmatud ka kalandustooted.

[11] Määratletud WTO TRIPS-lepingu artikli 22 lõikes 1.

[12] Komisjon valmistab ette aruande piimakvootide kaotamise mõjust geograafiliste tähistega hõlmatud juustu tootmisele ja turustamisele.

tunnustaksid, ning tagada geograafiliste tähiste usaldusväärse süsteemi tõhus kehtestamine ja edendamine;

– intellektuaalomandi õiguste, ja eelkõige eri liiki intellektuaalomandi õiguste seoste selgitamine;

– üldnimetused (st sellised nimed, mis on muutunud põllumajandustoote või toiduaine üldnimeks): komisjon kaalub, kas selgitamist on üldse vaja, eelkõige seoses üldnimetuste kindlaksmääramise ja mõnede üldnimetustega seotud registreeritud geograafiliste tähiste kaitse ulatusega;

– vajaduse korral toorainete tootmise asukoht, kui see erineb geograafilises tähises märgitud asukohast;

– mahepõllumajanduslike toodete puhul sertifitseerimisnõuete võimalik laiendamine tarneahela eri operaatoritele (nagu importijad ja turustajad).

Komisjon tõdeb, et on vaja välja töötada **suunised** järgmiste küsimuste käsitlemiseks:

– geograafiliste tähiste kui tõestatud koostisosade kasutamine töödeldud toodete märgistel;

– tootjarühmade julgustamine tootespetsifikatsioonidesse säästvuse kriteeriumide lisamisel.

Rahvusvahelises kontekstis on geograafiliste tähiste süsteem hästi kehtestatud ELis ja mõnes ELi välises riigis. Mõnel kaubanduspartneril ei ole siiski eriõigusakte olemas või ei ole ELi kaubanimed ELi väliste riikide süsteemis ulatuslikult kaitstud. Komisjon teeb ettepaneku:

– püüda saavutada tõhustatud kaitse ELi välistes riikides Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) lepingu ja kaubanduspartneritega sõlmitud lepingute täiustamisega;

– lisada geograafilised tähised nii võltsimisvastase kaubanduslepingu kui ka tulevase Euroopa võltsimis- ja piraatlusalase seireüksuse reguleerimisalasse;

– tagada, et ELis kahepoolsete lepingutega kaitstud ühendusevälised geograafilised tähised oleksid põhimõtteliselt kaitstud ELi ametlikus registris /ametlikes registrites.

Lõpuks tahab komisjon **haldusmenetluste karmistamisega** protsesside aegu lühendada: kuigi registreerimisperioodid on alates 2006. aastast tunduvalt lühenenud, kavatseb komisjon oma analüüside lõpetamisega viivitusi vähendada ja lõplikku otsust kiiremini saavutada, osaliselt selgelt ebapiisavate taotluste varasema tagasilükkamisega, järgides samal ajal täielikult kehtivaid õigusakte.

4.4. Mahepõllumajandus

Märgistuste „orgaaniline”, „bioloogiline”, „ökoloogiline”, „öko” ja „bio” määratlus ja lisandväärtus on alates 1991. aastast kaitstud ELi mahepõllumajanduse määrusega. Mahepõllumajandus on määratletud ELi õigusaktides ja rahvusvahelisel tasandil *Codex Alimentarius*´e suunistes. See tagab tarbijatele kindlustunde mahepõllumajanduslike toodete kvaliteedi suhtes ning hõlbustab kauplemist ühtsel turul ja ELi väliste riikidega.

Mahepõllumajandust käsitlevad ELi õigusaktid[13] vaadati 2007. aastal läbi 2004. aasta mahepõllumajanduse arenguplaani osana. Turu killustatuse tase riigiti on aga ELi püsiv probleem ning see on osaliselt tingitud erasektori mahetoodete märgistamise süsteemi vastastikuse tunnustamise puudumisest ja mahetoodete logode liigsest kasutamisest.

Mahepõllumajanduse poliitika täiendavaks arendamiseks kavandab komisjon järgmist:

– töötada välja uus ELi mahetoote logo. Seda kohaldatakse alates 2010. aastast kohustuslikult kõikide ELi põllumajandustoodete suhtes ning see peaks ühtsel turul mahetoodetega kauplemisel aitama takistused ületada;

– uue määruse kohaldamise aruanne esitatakse nõukogule ja parlamendile 2011. aastal;

– mahetoodetega kauplemise soodustamiseks püüab komisjon saavutada ELi väliste riikidega mahepõllumajanduslike standardite vastastikust tunnustamist ning aidata kaasa *Codex Alimentarius´*e mahepõllumajanduslike suuniste väljatöötamisele.

4.5. Traditsioonilised eritunnused

ELi „garanteeritud traditsiooniliste eritunnuste" registreerimise kava eesmärk oli traditsiooniliste toodete nimetuste määratlemine ja kaitsmine. 1992. aastast alates on registreeritud ainult 20 nimetust ja seega ei ole kõnealune kava suutnud saavutada oma täielikku potentsiaali. Hoolimata napist kasutuselevõtust on sidusrühmadega peetud aruteludest ilmnenud, et praegust kava toetatakse.

Komisjon teeb ettepaneku uurida, kas on võimalik võtta kasutusele mõiste „traditsiooniline toode" kui turustusnormide raames määratletud vabatahtlik märge (vt eespool punkt 4.2) ja tühistada praegune kava.

5. ELI KVALITEEDIPOLIITIKA RAAMISTIKU ARENG

5.1. ELi uute kavade sidusus

Lisaks olemasolevatele ELi kvaliteedikavadele kaalub komisjon võimalust töötada välja loomade heaolu märgistuse raamistik ning laiendada pärast teostatavusuuringut ökomärgise kasutamist toidule ja söödale. Nõukogu on palunud komisjonil läbi vaadata märgistuse võimalused *süsinikdioksiidiheidete* keerukas valdkonnas. Sidusrühmad on teinud ettepaneku täiendavate ELi kavade jaoks, mis on eelkõige seotud keskkonnaga; nt selline, milles käsitletakse keskkonnasõbraliku põllumajandussüsteemi abil saadud toodet.

Komisjon kavatseb tagada tulevaste ELi põllumajandustoodete kvaliteedikavade ja algatuste sidususe, hinnates eelnevalt koostöös kõikide asjaomaste talitustega eespool mainitud võimalike uute kavade lisandväärtust ja otstarbekust.

5.2. Erasektori ja riiklike toidu sertifitseerimiskavade suunised

Erasektori ja riiklikel toidu sertifitseerimiskavadel on võimalus täita tarbijate ja ostjate vajadust teabe järele, mis käsitleb põllumajandustoote ja põllumajandustootmise omadusi.

---

[13] Muu hulgas on praegu määrusega hõlmatud ka vesiviljelus.

Turul toimetulek on ka edaspidi erasektori kavade edu või ebaedu määrajaks, kusjuures oluline on see, mil määral need kavad vastavad tarbijate nõudmistele, kui palju on tarbijad valmis sertifitseeritud kaupade eest maksma ning kui kallis on kavas osalemine põllumajandustootjate ja tootjate jaoks.

Mõned sidusrühmad on osutanud ka erasektori kavade puudustele: ühtset turgu ähvardavad ohud, kavade läbipaistvuse küsimused (ja väidete usaldusväärsus) eriti selliste kavade puhul, mille puhul tõendatakse põhinõuetele vastavust, tarbijate eksitamise võimalus, kavade eksikombel ametlikeks normideks pidamine, takistused põllumajandustootjate jaoks (eelkõige juhul, kui nad peavad ühinema mitme kavaga) ning mõju rahvusvahelisele kaubandusele (eelkõige seoses arengumaadega)[14] (vt tabel 4).

Arengumaad
Erasektori sertifitseerimiskavad võivad arengumaade jaoks olla katalüsaatoriks ELi turule sisenemisel. Positiivsest küljest vaadatuna pakuvad erasektori kavad võimalust selleks, et arengumaad saavad kasutada oma eelist – kasutada tarneahelas ühist keelt ja saavutada ELi tarbijate usaldus nende toiduainete kvaliteedi suhtes. Normidele vastamise vajadus võib ajendada arengumaade eksporditarneahelat moderniseerima. Põllumajanduse ja toiduainete tootmise „heade tavade" kasutuselevõtmisele suurema tähelepanu pööramine võib olla kasuks nii kohalikule elanikkonnale, tootjatele kui ka keskkonnale. Teisest küljest võib erasektori kava nõuete täitmine olla teatavate arengumaade mõne tootja jaoks keeruline. Nõuete täitmisega seotud kulusid arvestades on rahvusvahelisel abil täita suur osa arengumaade väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning väiketalupidajate osalemise jaoks.

Tabel 4. Toidu kvaliteedi sertifitseerimiskavad rahvusvahelises kontekstis

Positiivse asjaoluna märgib komisjon, et Rahvusvahelise Sotsiaalse ja Keskkondliku Akrediteerimise ja Märgistuse Liidu (ISEAL) heade tavade koodeksis[15] on tõstatatud selline küsimus nagu sarnaste eesmärkidega eri kavade tõttu tarbijate eksiteele viimine, mis on väidetavalt rahvusvaheline esildis usaldusväärsete vabatahtlike sotsiaal- ja keskkonnanormide kehtestamiseks. Olemaolevate kavade pooldajad on ühtlustamiseks väidetavalt juba olulisi samme võtnud.

Võttes arvesse kõnealust arengut ning sidusrühmade poolt rohelise raamatu kohta esitatud kommentaare, ei toeta komisjon käesolevas etapis erasektori ja riiklikke sertifitseerimiskavasid käsitlevat õigusakti. Kõnealuste kavade erasektori staatust tunnustades kavatseb komisjon välja töötada põllumajandustoodete kvaliteediga seotud kavade toimimist käsitlevad heade tavade suunised. Suunised koostatakse sidusrühmadega konsulteerides.

6. KOKKUVÕTE

Käesolevas teatises sätestatud strateegilised suunad pakuvad põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika jaoks loogilist raamistikku. Teiste institutsioonide ja ka sidusrühmade kommentaarid aitavad edaspidi kõnealuseid soovitusi täiustada ja selgitada.

---

14 Arutelud erasektori standardite üle kestavad WTO SPS (sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete) komitees.

15 ISEALi liit määratleb ja korraldab seadustikuks sotsiaal- ja keskkonnanormide väljatöötamise ja rakendamise parimad tavad rahvusvahelisel tasandil.

Käesolevat teatist käsitlevaid kommentaare ja võimalikke täiendavaid analüüse arvesse võttes komisjon:

– töötab välja põllumajandustoodete kvaliteedi sertifitseerimiskavade suunised, konsulteerides selleks kvaliteedi nõuanderühmaga;

– valmistab ette geograafiliste tähiste, garanteeritud traditsiooniliste eritunnuste, turustusnormide ning lisaks ka vabalt valitavate vabatahtlike märgete jaoks võimalike õigusaktide algatuste aluse;

– uurib võimalust kasutada CENi standardeid kehtestavat asutust;

– parandab ELi kvaliteedikavade tunnustamist ELi välistes riikides.

Keskmise ajavahemiku jooksul peaks kõnealune üldine lähenemisviis ja praktilised sammud parandama põllumajandustootjate, ostjate ja tarbijate vahelist teabevahetust seoses põllumajandustoodete kvaliteediga, ühtlustama ELi põllumajandustoodete kvaliteedi eeskirju ning lihtsustama kavasid ja märgistust.